

Tehniline kirjeldus

Puhkuse andmise süsteem hooldusperedele

Miniostu taust

Kõigi last mõjutavate otsuste tegemisel tuleb alati esikohale seada lapse huvid. Lapse loomulik kasvu- ja arengukeskkond on tema perekond. Selleks, et laps saaks kasvada oma perekonnas, on riigi kohustus toetada vanemaid laste kasvatamisel. Olukorras, kus vanemad ei suuda ka osutatud toe korral kindlustada lapsele turvalist keskkonda ning vanemlikku hoolt, on riigi ülesandeks tagada lapsele sobiv asendushooldus väljaspool tema enda perekonda.

Hoolduspere kasvatab oma kodus teistest vanematest sündinud last. Ta hoolitseb lapse eest kas pikaajaliselt, lapse täiskasvanuks saamiseni, või ajutiselt, kuni lapse sünnipere suudab taas lapse eest hoolt kanda.

Erihoolduspere on hoolduspere spetsiifilise ja suurema hooldusvajadusega lastele, tagades lapse lühi- või pikaajalise hoolduse või kasvatamise peres. Erihoolduspere teenus on mõeldud lastele, kes vajavad individuaalset pühendumist ja pidevat teadlikku tuge.

Antud töö fookuses on hooldusperede vajaduste kirjeldamine ja analüüsimine lapse eest hoolitsemise kohustustest puhkuse saamise osas. Kas ja millise meetme või teenuse järele hooldusperedel on vajadust, et puhkust saada?

Perepõhist asendushooldust vajavale lapsele sobiva hoolduspere leidmine ja lapse hooldusperre paigutamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne. Lapse paigutamine on alates 2018.a võimalik vaid Sotsiaalkindlustusameti poolt hinnatud ja ettevalmistatud hooldusperre.

Iga pere, kes kasvatab teistest vanematest sündinud last, võib elu erinevatel etappidel vajada tuge või vastuseid erinevatele küsimustele, mis kaasnevad vanemaks saamise ja kooskasvamisega ning lapse individuaalsete vajadustega. Olukorrad ja perede vajadused võivad olla väga erinevad, sest iga laps tuleb uude perre oma isikliku, mõnikord keerulise loo ja kogemustega. Sageli on need kogemused seotud kaotuse, hooletusse jäämise või isegi vägivalllaga, vanemate toimetulematuse, nende terviseprobleemide või sõltuvustega.

Hoolduspereks saamiseks valmistumisel ja ka pärast lapse perre saabumist on perel võimalik kasutada erinevaid tugiteenuseid, mida korraldab Sotsiaalkindlustusamet. Teenused on suunatud nii hooldus-, lapsendaja- kui ka eestkosteperedele. Peredele pakutakse peretoe teenust, psühholoogilist nõustamist või individuaalset supervisiooni, tugigruppe ja mentorlust ehk kogemusnõustamist. Toetavad teenused on peredele tasuta ja vabatahtlikud.

Erinevad perepõhist asendushooldust pakkuvate perede toe vajadusi käsitlevad uuringud (sh Praxis <https://www.praxis.ee/tood/lapsendamise-ja-hooldusperre-paigutamise-jargne-seiresusteem/>; Velvet „Hooldus-, eestkoste- ja lapsendajaperede tugisüsteemi disain“) on välja toonud kitsaskohad perede toetamisel ja teinud ettepanekud hooldus- jt kasuperede tõhusama vajaduste kaardistamise ja toetamise osas. Eelnimetatud tugiteenuseid on osaliselt arendatud uuringutes tuvastatu ja tehtud soovitustest lähtuvalt.

Lisaks tugiteenustele on uuringud välja toonud ka perede vajadust saada puhkust lapse eest hoolitsemise kohustustest. Perede hoolduskoormus on erinev ja sõltub paljudest asjaoludest sh peres kasvavate laste arv, nende vanus ja (eri)vajadused, pere struktuur (üksikvanem või kahe vanemaga pere), töö- jm kohustused, tugivõrgustik. Sellest tulenevalt varieerub ka perede võimalus lapse eest hoolitsemise kohustustest puhkust saada. Kui hooldusperel on vajadust, kuid puudub võimalus puhkuse saamiseks, võib see negatiivselt mõjutada hoolduspere vanema heaolu jm aspekte, mis omakorda mõjutavad lapsele pakutavat hoolitsust. Millised on perede konkreetset vajadused puhkuse saamisel ja kuidas võiks puhkuse andmise süsteem lahendatud olla?

Miniostu eesmärk ja teostus

Miniostu eesmärgiks on välja selgitada puhkuse andmise süsteemi vajadus lapse eest hoolitsemise kohustustest perepõhist asendushooldust pakkuvatele hooldusperedele, selle kirjeldus ja analüüs.

Selleks, et saada ülevaade sellest, millised on tegelikult hooldusperede vajadused ja ootused lapse eest hoolitsemise kohustustest puhkuse saamise osas, on vajalik hooldusperedelt sisendi saamine. Kuna hoolduspered saavad nõustamist ja tuge peretoetajalt, on oluline ka nende sisend perede vajaduste osas puhkust saada. Kohalik omavalitsus lapse eestkostjana on oluline hooldusperede koostööpartner ja seetõttu on lastekaitsetöötaja/lapse heaolu spetsialisti hoiakute kohta sisendi saamine hooldusperede puhkuse saamise osas vajalik. Kõige selle juures on oluline, et hooldusperede puhkuse andmise süsteemi sisendi analüüsimisel on kesksel kohal lapse huvid ja kuidas võimalikud lahendused last mõjutavad.

Seega on miniostu eesmärgi saavutamiseks vajalik saada sisend hooldusperedelt, peretoetajatelt ja lastekaitsetöötajatelt /lapse heaolu spetsialistidelt hooldusperedele puhkuse andmise süsteemi vajaduse osas ja saadud sisendi põhjal koostada analüüs.

Töövõtja ülesandeks on välja selgitada hooldusperede puhkuse andmise süsteemi vajaduse kirjeldus ja koostada analüüs, protsessi juhtimine ja läbiviimine vastavalt miniostu tingimustele ja lepingule, sh:

1. Fookusgrupi intervjuu kaudu (grupiintervjuu vastavalt eelnevale kokkuleppele intervjuueeritavatega) hooldusperedelt sisendi saamine.

Sisendi saamiseks tuleb grupiintervjuus küsitleda vähemalt 5 ja maksimaalselt 10 hooldusperet. Küsitletavad hoolduspered on Eesti erinevatest piirkondadest ja erinevate näitajatega – linnas ja maal elavad, erineva rahvuse ja keele taustaga, peres kasvavate laste arv varieerub jpm.

Sisendi andmiseks valmisolevate hooldusperede grupi komplekteerib Sotsiaalkindlustusamet ning koostöös töövõtja ja hooldusperedega lepib kokku grupiintervjuu läbiviimise aja ja koha. Töövõtjale hooldusperede andmeid ei edastata.

Fookusgrupi grupiintervjuu läbiviimise tulemusena on vajalik saadud sisendi analüüs järgnevate teemade kohta:

- 1) hooldusperes elava lapse/laste hooldamise kogemus ja hoolduskoormus (kui kaua laps/ed peres elanud, mitu last on peres, laste (eri) vajadused ja sellest tulenev hoolduskoormus);
- 2) pere struktuur (mitme vanemaga pere, kas peres elab teisi lapsi- bioloogilisi, eestkostel, lapsendatud);
- 3) pere töö- jm kohustused ja tugivõrgustik (töö ja nt haigete/eakate vanemate eest hoolitsemise kohustus, kas perel on praktilist abi osutavat tugivõrgustikku, milles tugi seisneb);
- 4) lapse eest hoolitsemise kohustustest puhkuse võtmise kogemus (kas on võtnud puhkust, millal võttis, periood, kuidas oli lapse/laste hooldus sel ajal lahendatud);
- 5) pere vajadused lapse eest hoolitsemise kohustustest puhkust võtta (milline on vajadus, millal, periood, kuidas võiks lapse eest hoolitsemine olla korraldatud – soovitusel ja ettepanekud, võimalikud mõjud perele ja lapsele);
- 6) lapse vajadused pere puhkuse võtmise osas (milliseid lahendusi vajab peres kasvav laps).

2. Fookusgrupi grupiintervjuu kaudu (grupiintervjuu vastavalt eelnevale kokkuleppele intervjuueeritavatega) valdkonnas tegutsevatelt hooldusperesid jt kasuperesid toetavate organisatsioonide peretoetajatelt sisendi saamine.

Sisendi saamiseks tuleb gruppintervjuus intervjuerida 5-6 hooldusperedele tuge pakkuvate organisatsioonide peretoetajat (sh erihoidusperede peretoetaja). Sisendi andmiseks valmisolevate valdkonnas tegutsevate organisatsioonide peretoetajate kontaktid (nelja erineva organisatsiooni peretoetajad) edastab nende nõusolekul töövõtjale lepingu sõlmimise järgselt Sotsiaalkindlustusamet. Töövõtja lepib fookusgrupiga kokku intervjuu läbiviimise aja, koha jm.

Fookusgrupi intervjuu läbiviimise tulemusena on vajalik saadud sisendi analüüs järgnevate teemade kohta:

- 1) millised on hooldusperedega lapse eest hoolitsemise kohustusest puhkuse osas kokkupuuted ja kogemused;
- 2) millised pered /millises olukorras pered on väljendanud vajadust puhkuse järele;
- 3) peretoetajate nägemus hooldusperede puhkuse vajaduse osas;
- 4) millised on olnud võimalikud lahendused hooldusperedel lapse eest hoolitsemise kohustusest puhkust saada;
- 5) peretoetajate soovitusel ja ettepanekud hooldusperede puhkuse saamise osas;
- 6) küsimused ja probleemid hooldusperede puhkuse saamise võimaluse osas.

3. Fookusgrupi gruppintervjuu kaudu (gruppintervjuu vastavalt eelnevale kokkuleppele intervjueritavatega) kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajatelt/lapse heaolu spetsialistidelt sisendi saamine, millised on lastekaitsetöötajate/lapse heaolu spetsialistide hoiakud, nägemus ja arvamused hooldusperedele puhkuse andmise süsteemi võimaliku loomise osas. Sisendi saamiseks tuleb gruppintervjuus intervjuerida 5-6 lastekaitsetöötajat või lapse heaolu spetsialisti Eesti erinevatest piirkondadest, kellel on töökogemust hooldusperedega. Sisendi andmiseks võimalike uuritavate kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajate/lapse heaolu spetsialistide kontaktid (vähemalt 5) edastab nende nõusolekul töövõtjale lepingu sõlmimise järgselt Sotsiaalkindlustusamet. Töövõtja lepib fookusgrupiga kokku intervjuu läbiviimise aja, koha jm.

Fookusgrupi gruppintervjuu läbiviimise tulemusena on vajalik saadud sisendi analüüs järgnevate teemade kohta:

- 1) hooldusperedega kokkupuuted ja kogemused lapse eest hoolitsemise kohustusest puhkuse saamise osas;
- 2) lastekaitsetöötaja /lapse heaolu spetsialisti arvamus ja hoiakud hooldusperedele võimaliku puhkuse andmise süsteemi kohta;
- 3) lastekaitsetöötaja /lapse heaolu spetsialisti ettepanekud, nägemus ja soovitusel hooldusperedele puhkuse andmise võimalike lahenduste osas;
- 4) lastekaitsetöötaja/lapse heaolu spetsialisti probleemid ja mured seoses hooldusperedele puhkuse andmise süsteemiga.

Töövõtjalt on oodatud ettepanekud fookusgruppide gruppintervjuude teemablokkide täiendamise/kohandamise osas. Töövõtja koostab teemablokkidest lähtuvalt küsimustiku ja teeb ettepaneku meetodi osas.

Töö läbiviimise meetodid ja küsimustikud tuleb töö ettevalmistamise etapis kooskõlastada Sotsiaalkindlustusametiga.

Töövõtjal peab olema valmisolek läbi viia kõiki fookusgrupi gruppintervjuusid veebipõhiselt.

Tööde teostuse aeg on 3 kuud alates lepingu kahepoolsest allkirjastamisest.

Pakkumuse esitamine

Hinnapakumuse esitamine vabavormis koos käibemaksuga. Pakkumuste esitamise tähtaeg on 19.06.2024 kell 17.00. Hilisemalt esitatud pakumust arvesse ei võeta. Pakkumus tuleb esitada e-posti aadressil Agnes.kulmar@sotsiaalkindlustusamet.ee

Valituks osutub pakumuskutse tingimustele vastav odavaim pakumuse.

Tellijal on õigus pidada läbirääkimisi pakumuse maksumuse üle.

Küsimuste korral pöörduda aadressil Agnes.kulmar@sotsiaalkindlustusamet.ee